

ПРОГРАМА

КУРСУ “ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ”

ТЕМА 1. ПРЕДМЕТ ФІЛОСОФСЬКОЇ АНТРОПОЛОГІЇ

Як можлива філософська антропологія? Предмет і методи філософської антропології. Людина - предмет філософської антропології. Філософська антропологія у системі філософського знання. Чи є філософія антропологічною? Філософська антропологія і природничо-наукове та гуманітарне знання. Довгі пошуки людини. Необхідність філософської антропології у системі духовної культури людства. Функції філософської антропології. Перспективи розвитку антропологічного знання. Гуманістичний потенціал антропологічного знання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Головка Б.А. Філософська антропологія. Київ, 1997.
2. Григорьян Б.Т. Философская антропология. Москва, “Мысль”, 1982.
3. Гумбольдт фон Вильгельм. План сравнительной антропологии // Гумбольдт фон Вильгельм . Язык и философия культуры. Москва, 1995.
4. Гелен А. О систематике антропологии. Пер. А.Филипова// Проблема человека в западной философии. Москва, 1988.
5. Гегель Г.Ф.В. Феноменология духа // Гегель Г.Ф.В. Соч. - Л., 1959. - Т.4.
6. Гуревич П.С. Философская антропология. Учебное пособие. М., 1997.
7. Кант И. Антропология с прагматической точки зрения // Кант И. Соч.: в 6-ти томах, Москва, 1965. Т.1.
8. Кассирер Э. Опыт о человеке. Введение в философию человеческой культуры// Проблема человека в западной философии. Москва, 1988.
9. Кульчицкий О. Введения в філософську антропологію. Мюнхен, 1973.
10. Марков Б.В. Философская антропология. Санкт-Петербург, 1997.
11. Тейлор Эд. Б. Антропология. Введение к изучению человека и цивилизации. Пер. доктора С. Ивина. Пб., Москва, 1924.
12. Шелер Макс. Положение человека в космосе // Проблема человека в западной философии. Москва, 1968.
13. Ясперс К. Смысл и назначение истории. Москва, 1991.

ТЕМА 2. ФОРМУВАННЯ АНТРОПОЛОГІЧНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ ТА СПОСОБИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ

Людина як об'єкт філософської рефлексії в античній філософії. Антропоцентризм філософії Сократа. Ідея логосу (розуму) і вчення про людину як розумну істоту. Людина як “малий космос” (Демокрит). “Людина - міра усіх речей” (Протагор). Платонівське розуміння людини як духовної істоти. Людина - “істота політична” (Арістотель).

Християнська філософська антропологія і її головні засади:

- людина як образ і подоба творця;
- син божий - боголюдина.

Він з'явився для нашого спасіння. Людина - істота віруюча. Душа людини - осередок духовності. Внутрішня роздвоєність людини як наслідок гріхопадіння. Моральність людини. Трагування людини як особистості.

Уявлення про людину як про самостійну, автономну, духовну істоту з її необмеженими творчими можливостями у філософії доби Відродження (Пікоделла Мірандола, М.Кузанський, Леонардо да Вінчі, Дж. Бруно, Данте та інші). Становлення гуманістичних ідей. Проблема людини у політології (Макіавеллі).

Постановка і способи вирішення антропологічної проблематики у Р.Декарта. Мислення людини як головний атрибут її буття (мислю, отже існую). Картезіанський дуалізм душі і тіла. Формування психофізичної проблематики.

Образ людини як творця знарядь(homo faber) у філософії Нового часу (Ф.Бекон, Дж. Локк, Д. Юм, Спенсер, Міль).

Проблема людини у німецькій класичній філософії. Людина як суб'єкт духовної діяльності, носій загальнозначимої свідомості і всезагального ідеального першопочатку - духу, розуму і творця світу культури. Кантівське трактування людини як істоти, котра живе і діє у двох площинах - у природній необхідності і моральній свободі. Розрізнення антропології у “фізіологічному” і “прагматичному” відношенні. Філософія як наука про людину. Гегелівська ідея історичності людського існування. Раціоналізація антропологічної проблематики. Спроба створення філософської антропології Фесрбаха. Людина як чуттєво-тілесна істота.

Марксизм: спроба збагнути природне і соціальне у людині. Визначення людини як “продукту соціальних відносин”. Праця як фактор формування людини. Еволюційне вчення про походження людини від тварини.

Ірраціоналістичні концепції людини XIX-XX століття. Спроба елімінувати із буття людини її інтелектуальні, розумові здібності і утвердити ірраціональні начала (статеві потяги, несвідоме, сліпі вольові зусилля, тощо).

Людина у Ніцше (діонісійське і аполонівське начало у людині). Ніцшеанське вчення про надлюдину. Нігелізм. К'єркегорівське розуміння про людину: абсолютизація вольових актів. Натуралістичне тлумачення людини у фрейдівському психоаналізі. Людина - еротична істота. Зіпсуття і порочність людської істоти за Фрейдом. Філософія життя Дільтея і феноменологія Гусерля як вихідна посилка філософської антропології як окремої течії німецької філософії ХХ століття(Шелер, Плеснер, Геген та інші). Неотоміський погляд на людину і її місце у світі. Екзистенціальна концепція людини (Ж.-П. Сартр, Г. Марсель, А.Камю, К.Ясперс, М.Хайдеггер).

ЛІТЕРАТУРА

1. Аквинат. Антологія мирової філософії. М., 1969, Т1, ч.2.
2. Аристотель. Никомахова етика// Аристотель. Соч.: в 4-х томах. М., 1983, Т.4.
3. Біблія, або Книги святого письма Старого й Нового Заповіту. - Видання Українського Біблійного товариства. 1992.
4. Головка Б.А. Філософська антропологія, К., 1997.
5. Гегель Г.Ф.В. Феноменологія духа. // Гегель Г.Ф.В. Соч.: Л., 1959. Т.4.
6. Гете И.В. Избранные философские сочинения. М., 1964.
7. Дильтей В. Введение в науку о духе // Зарубежная эстетика и теория литературы XIX-XX вв. М., 1987.
8. Камю А. Миф о сизифе. Эссе об абсурде // Камю А. Бунтующий человек. Философия. Политика. Искусство. М., 1990.
9. Кант И. Критика практического разума // Кант И. Соч.: в 6-ти томах. М., 1965, Т.1.
- 10.Кассирер Э. Опыт о человеке. Введение в философию человеческой культуры //Проблемы человека в западной философии. М., 1988.
- 11.К'єркегор С. Страх и трепет. М., 1990.
- 12.Кондзьолка В.В. Платон: філософія добра. - Львів, 1997.
- 13.Локк Дож. Опыт о человеческом разумении. // Локк Дж. Соч.: в 3-х томах. М., 1968. Т.1.
- 14.Лихачев Д.С. Человек в литературе Древней Руси. М., 1970.
- 15.Марсель Г. К трагической мудрости и за ее пределами // Проблемы человека в западной философии. М., 1988.
- 16.Николай Кузанский. Сочинения в 2-х томах. М., 1979.
- 17.Образ человека XX века. М., 1988.
- 18.Паскаль Б. Мысль. Биб-ка всемирной литературы. Серия первая. - М., 1974. - Т.42.
- 19.Платон. Те е тет// Платон. Соч.: В 3-х томах, М., 1970.
- 20.Проблема людини в українській філософії ХУІ-ХУІІІ століть. Львів, "Логос", 1998.

- 21.Риккерт Генрих. Философия жизни. Киев, 1998.
- 22.Роджер Скратон. Коротка історія новітньої філософії. Київ, “Основи”, 1998.
- 23.Святий Августин. Сповідь. - “Основи”, Київ, 1996.
- 24.Сартр Ж.-П. Нудота. Мур. Слова: Пер. с фран. К., 1993.
- 25.Современная буржуазная философия человека. К., 1985.
- 26.Хайдеггер М. Вещь.// Историко-философский ежегодник. М., 1989.
- 27.Хайдеггер М. Письмо о гуманизме // Проблемы человека в западной философии. М., 1988.
- 28.Человек и его ценностный мир в феноменологической философии Макса Шелера. В Шелер Макс. Избранные произведения. М., “Гнозис”, 1994.
- 29.Человек. М., 1991. Т1,2.
- 30.Чижевський Д. Нариси з історії філософії України. Мюнхен, 1983.
- 31.Шопенгауер М. Афоризмы житейской мудрости. М., 1989.
- 32.Ясперс К. Смысл и назначение истории. М., 1991.

ТЕМА 3. ФЕНОМЕН ЛЮДИНИ. УНІКАЛЬНІСТЬ ЇЇ БУТТЯ

Хто є людина? Образ і сутність. Людина як особливий вид буття. Тайна антропогенези людини. Духовно-фізична дуальність людини (душа і тіло). Історичність і соціальність людського буття. Рецидиви соціобіологізму. Теологічна версія походження людини. Богоподібність людини. Людська природа як незавершена можливість саморозвитку і самоудосконалення. Суть екзистенційності людини. Соціальні та культурно-моральні способи життя та поведінки людини. Чи агресивною є людина? Людина - творець культури. Світ техніки і людина.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев В.П. Становление человечества.
2. Бердяев Н.А. О назначении человека // Мир философии: Книга для чтения. - М., 1991, - ч. II, - с. 258.
3. Бубер М. Философия человека. - М., 1992.
4. Венсковский В. Основы христианской философии. М., 1992.
5. Кассирер Э. Опыт о человеке // Человек и его ценности. - М., 1988, ч. 1.
6. Кокободзе З.М. Человек как философская проблема. Тбилиси, 1970.
7. Кисилева О.А. Феномен человеческой жизни. Киев, 1994.
8. Ламетри Ж. Человек-машина. - М., 1976.
9. Личников И.И. Этюды о природе человека. - М., 1961.

10. Мысливченко А.Т. Человек как предмет философского познания. М., 1972.
11. Пьер Тейяр де Шарден. Феномен человека. М., "Наука", 1987.
12. Проблема человека в западной философии. - М., 1988.
13. Пригожин И., Стенгерс И. Порядок из хаоса: новый диалог человека с природой. - М., 1986.
14. Риккерт Генрих. Философия жизни. Киев, 1998.
15. Спиноза Б. Богословско-политический трактат // Избранные произведения в 2-х томах. Т.2., 1957.
16. Фромм Э. Душа человека. М., 1992.
17. Хайдеггер М. Время и бытие. - М., 1993.
18. Человек. - М., 1991. - Т.1,2.
19. Человек и его бытие как проблема современной философии. - М., 1973.
20. Человек: образ и сущность. - М., 1991-1992.
21. Человек. Мыслители прошлого и настоящего о его жизни, смерти и бессмертии. М., 1991.
22. Человек и мир человека (Категории "человек" и "мир" в системе научного мировоззрения). Киев, 1977.

ТЕМА 4. ПОЛОЖЕННЯ ЛЮДИНИ У КОСМОСІ

Людина і середовище її існування. Людина як мікрокосмос. Взаємодія людини і природи (макрокосмос), її відношення до світу. Ідея "неосфери". Антропологічний вимір світу - "людина - міра усіх речей". Ідея антропоцентризму. Проблеми гуманізму і доля людської цивілізації. Тенденції дегуманізації. Людина і історія. Значимість людини у природі історії. Людина і її майбутнє як глобальна проблема сучасності. На грані екологічної кризи. Проблеми гармонізації і взаємодії людини і природи. Безконечність пізнання людини і багатоманітності форм її життєдіяльності. Людство як світове співтовариство, його проблеми і перспективи. Чи кінець життя на землі?

ЛІТЕРАТУРА

1. Берн Э. Игры, в которые играют люди. М., 1988.
2. Вернадський В.И. Биосфера и неосфера. - М., 1989.
3. Гицемин Ст. Человеческое понимание. М., 1984.
4. Григорьян Б.М. Философская антропология. - Мысль, Москва, 1982, с. 20-64.
5. Григорьян Б.М. Человек : его положение и призвание в современном мире. М., 1986.
6. Моисеев Н. Человек и неосфера. - М., 1990.

7. О человеческом в человеке. - М., 1991.
8. Положение человека в космосе // в Шелер Макс. Избранные произведения. М., "Гнозис", 1994, с. 129-195.
9. Человек и история // в Шелер Макс. Избранные произведения. М., "Гнозис", 1994, с. 70-97.

ТЕМА 5. БУТТЯ ЛЮДИНИ

Загальна онтологічна позиція людини. Об'єктивність людського буття. Духовний статус людини. Суб'єктивність. Принцип : пізнай самого себе. Психологічна специфіка людського буття: воля, емоції, як компонент людської суб'єктивності. Свобода і комунікативність людини. Віра як стан душі. Перед лицем долі. Чи можна подолати долю? Страх, страждання як форми екзистенційного переживання людини. Проблема життя і смерті у духовному досвіді людини. Проблема безсмертя людини. Проблема статі. Чоловіче і жіноче начало. Психологія статі. Смысл людського буття. Земне призначення людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Байрон Дж. Г. Соч.: в 3-х т. - М., 1954. - С. 396.
2. Бытие человека в культуре. - Киев, 1992.
3. Гегель Г.В.Ф. Феноменология духа. - М., 1990.
4. Жизнь после смерти: Сборник. - 1990.
5. Жизнь и смерть: загадки и противоречия: Материалы "круглого стола". - М., 1999.
6. Какабидзе З.М. Природа человеческого бытия. Тбилиси, 1985.
7. Киркегор С. Болезнь к смерти // Этическая мысль. - М., 1996.
8. Камю А. Бунтующий человек. - М., 1990.
9. Паславський І.В. Проблема людини та її призначення в земному бутті : Співвідношення принципів дії і споглядання // Філософія Відродження на Україні. - К., 1980.
10. Проблема человека в западной философии. - М., 1988.
11. Ревякина Н.В. Проблема человека в итальянском гуманизме второй половины XIV - первой половины XV в. - М., 1977.
12. Романець В.А. Ідея самопізнання і смислу людського життя у творчості Г.С.Сковороди // Сковорода Григорій. Дослідження, розвідки, матеріали. - Київ, 1980.
13. Унамунь М. О трагическом чувстве жизни у людей и народов // Философские науки. - 1991, № 10.
14. Фихте И.Г. Речь о достоинстве человека // Фихте и конец XX века. - Уфа, 1992.

- 15.Фромм Э. Бегство от свободы. - М., 1990.
- 16.Фуко М. Герменевтика субъекта // Социология, антропология, метафизика./под ред. В.В. Винокурова, Н.А. Филипова. Вып. 1. М., 1991.
- 17.Цицерон. О старости. О дружбе. Об обязанностях. - М., 1990.
- 18.Человек и его бытие как проблема современной философии. М., 1978.
- 19.Штейнер Р. Антропософия: корни духовного познания и плоды жизни // Человек и социокультурная Среда. - М., 1992. -Вып. 2.
- 20.Юркевич П.Д. Сердце и его значение в духовной жизни человека по учению слова Божия // Философские произведения. М., 1990.
- 21.Ясперс К. Философия веры. М., 1992.

ТЕМА 6. ПРОБЛЕМА ОСОБИСТОСТІ

Від індивідуального буття до особистісного. Поняття особистості і його структура. “Я і Ти”. Механізм ідентичності особистості. Становлення особистості. Духовність як основний вимір особистості. Персоніфікація. Межі розвитку особистості. Навчання, освіта як фактори становлення особистості. Ідеал як гранична міра розвитку особистості. Особистість і людська спільнота: сім'я, народ, нація, держава. Колективне та індивідуальне життя особистості у площині тривання людського роду. Міжлюдські інтеракції. Свобода і відповідальність особистості. “Зворотний “ бік свободи. Демократія і свобода - умова повного розвитку особистісного начала.

ЛІТЕРАТУРА

1. Асмолов А.Г. Психология личности . М., 1990.
2. Бердяев Н.А. Философия свободы // Бердяев Н.А. Философия свободы. Смысл творчества. - М., 1989.
3. Гоббс Т. О свободе и необходимости // Избр. произв. М., 1964. Т.1.
4. Гольвахи Е.И., Кроник А.А. Психологическое время личности. - Киев, 1984.
5. Кон И.С. Открытие “Я”. М., 1978.
6. Кон И.С. В поисках себя: личность и самопознание. - М., 1984.
7. Кон И.С. Социология личности. - М., 1967.
8. Лапшин И.И. Проблема “чужого Я” в новейшей философии. - Спб, 1910.
9. Миль Дж.Ст. О свободе. Спб, 1901.
- 10.Мітюров Б.М. Погляд на роль виховання у формуванні людської особистості у вітчизняній педагогіці ХУІІ ст. //Педагогіка. - К., 1969, вип. 7.
- 11.Ортега-і-Гасет Хосе. Вибрані твори. Київ, “Основи”, 1994, с.15-140.

12. Полони М. Личностное знание. М., 1986.
13. Петровский А.В. Что мы знаем и ничего не знаем о себе.- М., 1985.
14. Пашук А.І. Проблема “истинного человека” у філософській концепції Григорія Сковороди // ЗНТШ. - Львів, 1991. - Т. ССХХІІ.
15. Сухомлинський В.О. Народження громадянина. - Київ, 1970.
16. Українці: народні вірування, повір'я, демонологія.- Київ, 1991.
17. Фрейд З. Введение в психоанализ: лекции. - М., 1989.

ТЕМА 7. ЛЮДИНА - ДІЮЧА ІСТОТА

Діяльність як спосіб буття людини. Структура людського діяння. Матеріально-практична і духовно-теоретична діяльність людини. Шаблонна і творча дія. Що є праця? Праця і самопримус. Діяльність як вияв активності і творчості. Стимули та мотиви людської діяльності. Діяльність і пізнання. Індивідуальна і колективна діяльність. Діяльність як руйнація. Діяльність і поведінка людини. Культура як спосіб самореалізації людських можливостей через діяльність. Творення за законами вигоди та краси. Мета діяльності. Творення людиною предметного середовища і самої себе. Входження людиною в світ через працю і діяльність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бердяев Н.А. Философия свободы: Смысл творчества. М., 1989.
2. Гейзінта Йоган. Homo ludens. Основи, 1994.
3. Деятельность: теория, методология, проблемы. - М., 1990.
4. Деркгейм Э.О. О разделении общественного труда. - М., 1991.
5. Кирилюк О. Трансцендентування як сутнісна риса людини //Філософська і соціологічна думка. - 1993. - №2.
6. Кант И. Критика практического разума. - М., 1965.
7. Культура и цивилизация. М., 1987.
8. Лосев А.В. Дух творчества. М., 1988.
9. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. М., 1977.
10. Ортега-и-Гассет Х. О спортивно-праздничном чувстве жизни // Философские науки. - 1991, № 12.
11. Общество, культура, человек. Воронеж, 1993.
12. Поппер К. Логика и рост научного знания. М., 1983.
13. Проблемы философии культуры. М., 1984.

- 14.Сорокин П.А. Человек, цивилизация, общение. М., 1992.
- 15.Тойнби А. Постижения истории., 1991.
- 16.Швырев В.С. Научное познание как деятельность. - М., 1984.

ТЕМА 8 . МОРАЛЬНІ ВИМІРИ БУТТЯ ЛЮДИНИ

Людина - істота моральна. Що є мораль? Мораль як нормативний регулятор поведінки і свідомості людини у найважливіших сферах життя: побуті, сімейних та міжлюдських відносинах, у суспільстві, державі. Суть етичних норм і свобод людини. Мораль і право. Що є справедливість? Мораль і свобода вибору: добро чи зло. Суть морального вчинку. Роль свідомості, знання у сфері моралі. Саморефлексія як критерій моральної оцінки. Свіість - вищий моральний закон. Мораль і релігійна віра. Сором. Благочестя. Свобода волі і моральність. Шлях до моральної досконалості особи. Моральний конфлікт. Толерантність як критерій моральності. Проблема людської гідності як спосіб усвідомлення особистістю власної самодостатності та самоцінності. Моральний осуд. Поняття вини. Морально-соціальні заборони як фактор антропосоціогенези і становлення особистості, гуманізму. Страх і свіість як регулятори поведінки життя людини. Межі моральної досконалості. Моральний ідеал. Моральний аспект проблеми захисту особистості, нації, народу. Моральне насильництво у сучасному світі. Релігійна і світська мораль. Що є щастя? Моральність людини - умова щастя. Аморалізм і шляхи його подолання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аристотель. Никомахова етика. - М., 1964.
2. Биоэтика: проблемы, трудности, перспективы (материалы “круглого стола”) // Вопросы философии. - 1992. - № 10.
3. Витгенштейн Л. Лекции об этике // Историко-философский ежегодник. М., 1989.
4. Глобальные проблемы и общечеловеческие ценности. -М., 1990.
5. Дробницький О.Т. Понятие морали. - М., 1974.
6. Культура, человек и картина мира. М., 1987.
7. Кониський Г. Моральна філософія, або Етика // Філософські твори: у 2-х т. - К., 1990.
8. Кант И. Основы метафизики нравственности // Кант И., Соч. в 6-ти томах. Т. 4. М., 1965.
9. Лук М.І. Етичні ідеї в філософії України другої половини ХІХ - початку ХХ ст. К., 1993.

10. Мамардашвили М.К. Проблема человека в философии // О человеческом в человеке. - М., 1991.
11. Ницше Ф. Генеалогия морали. Соч. в 2-х томах. М., 1990.
12. Проблемы философии культуры. М., 1984.
13. Прокопович Ф. Этика або наука про звичаї // Прокопович Ф. Філософські твори в 3-х томах. Т.2. К., 1980.
14. Роулс Д. Теория справедливости. Этическая мысль. М., 1990.
15. Русова С. Нова школа соціального виховання. Катеринослав. 1924.
16. Современный человек: цели, ценность и идеалы. - М., 1988.
17. Силин А.А. Великое обретение: на путях глобальной этики. - М., 1989.
18. Спиноза Б. Этика. - М., 1932.
19. Сковорода Г.С. Разговор, называемый Алфавит, или Букварь мира // Соч. в 2-х томах. Т.1., М., 1973.
20. Сенека. Нравственные листы к Луцилию. М., 1977.
21. Спиноза. Этика // Спиноза. Соч.: в 2-х томах. Т.1, М., 1987.
22. Формализм в этике и материальная этика ценностей // в: Шелер Макс. Избранные произведения. М., "Гнозис", 1994, с. 259-339.
23. Философия человека: традиция и современность. - М., 1991. - Ч. 1-3.
24. Фромм Э. Этика и психоанализ. - М., 1993.
25. Фромм Э. Богатство от свободы. - М., 1993.
26. Человек и его ценности. - М., 1988. - Ч. 1,2.
27. Шопенгауер А. Свобода воли и нравственность. - М., 1992.
28. Швейдер А. Культура и этика. М., 1973.
29. Швейцер А. Благоговение перед жизнью. - М., 1993.
30. Шишкин А.Ф. Человеческая природа и нравственность. - М., 1979.

ТЕМА 9. МЕТАФІЗИКА ЕРОСУ

Любов як спосіб людського життя і фундаментальний принцип організації соціального буття. Початкова дуальність людського існування. Міф про Андрогіна. Тайна статі. Стать фізична і стать внутрішньодуховна. Чоловіче і жіноче начало у їх проявах. Чоловіча і жіноча психологія. Демонізм жіночого. Жіноча привабливість. Жінка як мати. Проблема фемінізму. Вхідження людини у світ через любов. Етика статі. Метафізичні основи любові. Чому любить людина? Любов як спосіб переживання повноти людського буття. Види любові. Інтенсивність любові. Любов і творчість. Любов в контексті культури. Любов і краса. Любов і проблема продовження роду. Що є дружба? Любов і

секс. Статеві потяги. Проблема сексу. Сексуальні насолоди. У полоні фізіологічних пристрастей. Тиранія любові і сексу і її патологічні наслідки. Фрейдизм у полоні власних заблуджень. Вічна любов. Ревність. Сором і його види. Шлюб як “таїнство” і союз двох сердець. Сім’я як форма відтворення людини, роду людського. Любов і смисл життя людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Давыдов Ю.И. Этика любви и метафизика сваволия. Проблемы нравственной философии. М., 1989.
2. Эвола Юлиус. Метафизика пола. М., 1996.
3. Кашуба М.В. Давньоруські традиції трактування образу жінки і їх продовження на Україні // Київська Русь: культура, традиції. - К., 1982.
4. Лосев А.Ф. Дерзание духа. М., 1988.
5. Льюис К.С. Любовь. Страдание. Надежда. М., 1992.
6. Омар Хайам. В созвездии поэтов. Антология восточной лирики. Санкт-Петербург, 1997.
7. Ортега-и-Гассет. Этюды о любви // Ортега-и-Гассет. Эстетика. Философия культуры. М., 1991.
8. Платон. Пир.
9. Публий Овидий Назон. Наука любить. М., 1992.
10. Русский Эрос или философия любви в России. М., “Прогресс”, 1991.
11. Философия любви. Ч.1-2. М., 1990.
12. Фромм Э. Искусство любить. М., 1990.
13. Фрэзер Дж. Дж. Золотая ветвь. М., 1980.
14. Фрейд З. Тотем и табу// Фрейд З. “Я” и “Оно”. Тбилиси, 1991.
15. Рюриков Ю. Мед и яд любви. Очерки истории половой морали. М., 1992.

ТЕМА 10. ЛЮДИНА - ІСТОТА ВІРУЮЧА

Віра - духовний стан душі. Поняття Бога як вищої реальності, Абсолюту і першопричини всього існуючого. Об’явлення, розум і досвід - філософсько-теологічні спроби доведення існування Бога. Релігійний досвід людини і його інтелектуально-емоційна сфера. Релігія як масова свідомість. Поняття індивідуальної релігійності. Релігійна практика особистості. Індивідуальний релігійний досвід та його роль у духовному житті людини. Богоподібність людини. Віра і знання. Віра, духовність та

моральність. Психотерапевтична дія віри. Культурологічне значення релігії. Національне буття людини і національна релігія. Релігія у сучасному світі і духовній культурі. Релігійність особи і духовне становлення особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Булгаков С.И. Православие: очерки учения православной церкви. - М., 1991.
2. Гегель. Философия религии. М., 1972.
3. Грушевський М.З. З історії релігійної думки на Україні. К., 1992.
4. Костельник Г. Спів про епikleзу між Сходом і Заходом. - Львів, 1929.
5. Кашуба М.В. Георгий Конисский. - М., 1979.
6. о. Діон Тулон-Кульчицький. Суспільне питання в науці Католицької церкви, Мінськ, 1963.
7. Разонов В. Религия и культура // Соч.: в 2-х т. М., 1990. Т.1.
8. Уринович Д.М. Искусство и религия: теоретический очерк. - М., 1982.
9. Франк С.С. С нами Бог. Три размышления // Духовные основы общества. М., 1992.
10. Френк С. Непостижимое. Онтологическое введение в философию религии // Соч., 1990.
11. Философия, религия, культура. - М., 1982.
12. Флоровский Г. Пути русского богословия. - Париж, 1981.
13. Яворський С. Психологія, або трактат про душу // Яворський С. Твори: у 3-х т. Переклад Захари І.С. Київ, 1989.

ТЕМА 11. ЛЮДИНА - ЛЮДСТВО : ІСТОРИЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ(КУДИ ЙДЕШ ЛЮДИНО ?)

Quo vadis homine? або дорога в майбутнє. Наукове передбачення і його можливості. Демографічні проблеми сьогодні і завтра. Що чекає людство? Прогрес чи регрес? “Винайти” і “поліпшити” людину! Розвиток творчих сил і подальше вдосконалення способу життя людини. Яка вона людина майбутнього? Чи побудує людство “рай” на землі? Майбутнє людства у контексті реального історичного процесу. Історія у прискореному ритмі. Межі росту людства і його обмеженості. Науково-технічний прогрес, його смисл і суть. Чи існує прогрес людського буття? Небезпеки сучасної цивілізації. Як зробити людину кращою?

ЛІТЕРАТУРА

1. Ароб-Оглы Э. И. Обозримое будущее: социальные последствия НТР. Год 2000. М., 1986.
2. Борякін В.М. Можливості на меті екологізації технології // Філософська і соціологічна думка. - 1992. - № 6.
3. Вишне夫斯基 А.Г. Демографическая революция. М., 1976. Ортега-і-Гасет. Вибрані твори. Київ: "Основа", 1994, с. 238-273.
4. Косолапов В.В., Гончаренко А.Н. XXI век в зеркале футурологии. - М., 1987.
5. Кун И. Структура научных революций. М., 1975. Процесс науки и будущее человека. М., 1975.
6. Кинг А. На пути к новому мировому порядку // Свободная мысль. - 1992. - № 17.
7. Лихачев Д.С. Прошлое - Будущему. - М., 1985.
8. Лях В. У пошуках альтернативного майбутнього // Філософська і соціологічна думка. - 1993. - № 6.
9. Мальтус. Опыт о законе народонаселения. Т.1. Спб, 1868.
10. Новая технологическая волна на Западе. М., 1986.
11. Поппер К. Логика и рост научного знания. М., 1983.
12. Пустовойт В. Україна на шляху до пустелі // Наука і суспільство. - 1990. - № 6.
13. Федоров Е.К. Экологический кризис и социальный прогресс. М., 1977.
14. Фишер Д., Саймон Н., Винсент Д. Красная книга. Дикая природа в опасности. М., 1976.
15. Хейфлинг Г. Тревога в 2000 году. - М., 1990.
16. Шпенглер О. Закат Европы. - М., 1993.
17. Штемпель Д. Население мира в 2000 году. Пер. с нем. М., 1988.
18. Школенко Ю.А. Эта хрупкая планета. М., 1988.
19. Шпенглер О. Закат Европы. М., 1993.
20. Ясперс К. Истоки истории и ее цель. Вып. 1. М., 1988.
21. Ясперс К. Будущий мировой порядок // Век XX и мир, 1990, № 9.

П И Т А Н Н Я

з філософської антропології

1. Природа і сутність людини.
2. Людина як мікрокосм.
3. Макрокосмічність людини.
4. Ідея "неосфери" і її антропологічний зміст.
5. Буття людини і його виміри.

6. Соціальний вимір людського буття.
7. Духовний вид буття людини.
8. Смерть як тайна людського буття.
9. Чоловіче і жіноче начало у людській психіці.
10. Поняття андрогінності і його метафізичний смисл.
11. Проблема людського “Я”.
12. Самосвідомість людини і її сутність.
13. Предмет філософської антропології.
14. Філософська антропологія у системі наук.
15. Ідея антропоцентризму у філософії і науці.
16. Антропологічні тенденції в історії філософії.
17. Становище людини у космосі.
18. Свобода волі і моральність.
19. Людина є образ і подоба Бога – Творця.
20. Ідея розумності людини у філософії.
21. Людина – “політична істота”.
22. Тайна антропогенези.
23. Віра як стан духа людини.
24. Віра і знання.
25. Метафізика Еросу.
26. Страх як екзистенційне переживання.
27. Страждання як екзистенційне переживання.
28. Людська суб’єктивність.
29. Воля як вияв людської суб’єктивності.